

משרד החינוך – وزارة التربية والتعليم
המזכירות הפדגוגית – السكرتارية التربوية
אשכול חברה ורוח - عنقود المجتمع والانسان
הפיקוח על הוראת האזרחות – التفطيش على تعليم المدنيات

אב תש"ף, אוגוסט 2020

לכבוד:

מנהלי בתי"ס העל יסודיים
רכזי מקצוע אזרחות בבתי"ס
מורות ומורים לאזרחות

חוזר מפמ"ר באזרחות תשפ"א-1

שלום רב,

אנו עומדים בסיומה של שנה מאתגרת במהלכה פרץ וירוס הקורונה ששינה את פני כל העולם ודרש מאיתנו להתאים את מערכת החינוך וההוראה למציאות החדשה.

בכוחות משותפים של הפיקוח, צוות ההדרכה והמורים מהשטח, התגייסנו כולנו לתת מענה למציאות המשתנה. המענים היו רבים ומגוונים, כגון: שידורים מוקלטים, משימות מקוונות, חלופות בהערכה, מצגות ועוד. מענים אלו מהווים עבורנו חלון הזדמנויות לעיצוב ההוראה והפדגוגיה, ואנו נמשיך בעשייה משותפת ומבורכת זו. זאת הזדמנות לומר תודה לכל השותפים, שלמרות הריחוק הפיזי התגייסו למשימה ונרתמו לסייע, להנגיש ולקרב את הלמידה והלומדים.

לאחר בחינת הבגרות ובעומדנו לפני פתיחת שנה"ל הבאה אנו רוצים להביא לפניכם את **חוזר מפמ"ר/1/ לשנת תשפ"א** המפרט ומאחד את כלל ההנחיות הקיימות והעדכונים לשנת הלימודים הבאה. לאור החשש מפגיעה בשגרת הלימודים בשל מגפת הקורונה אנו נערכים באופן שונה מתוך הבנה כי לא נוכל לקיים הוראה-למידה-הערכה כבשגרה ועל כן, אנו נאלצים באופן חריג וחד פעמי להוריד מחומר הלימוד שנקבע בתוכנית הלימודים. המשימה קשה ולא פשוטה, אך ההבנה כי טובת תלמידנו בעת הזו היא העומדת לנגד עינינו. בתקווה כי נחזור כולנו לשגרה ברוכה וללמידה מיטבית. לרשותכם צוות הדרכה רחב הנותן מענה מקצועי בסוגיות שונות. כל מורה מתבקש/ת להכיר את מדריך/מדריכת בית הספר ולעמוד עימו/ עימה בקשר.

אנו מאחלים לכולכם חופשה נעימה, פתיחת שנה מוצלחת ובתקווה לשגרה ברוכה

בהערכה רבה

עינת אוהיון		בלהה גליקסברג	
מפמ"ר אזרחות			
האדי	ג'נאן דניאל	היסטוריה	מפמ"ר
חמדאן	מובילת	אזרחות	ומפ"א
מוביל מגזר	מגזר ערבי		בחמ"ד
דרוזי	ובדואי		

הפיקוח על הוראת האזרחות, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך
רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603599, פקס 02-5603580

משרד החינוך – وزارة التربية والتعليم
המזכירות הפדגוגית – السكرتارية التربوية
אשכול חברה ורוח – عنقود المجتمع والانسان
הפיקוח על הוראת האזרחות – التفطيش على تعليم المدنيات

העתקים:

ד"ר מירי שליסל, יושבת ראש המזכירות הפדגוגית

גב' דליה פניג, מ"מ יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי

גב' דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך עי"ס

ד"ר שוש נגר, ראש מינהל החמ"ד

מר דויד גל, מנהל אגף הבחינות

מנהלי מחוזות

מפקחי המחוזות

מחמ"דים

מר עבדאללה חטיב, מנהל אגף החינוך לערבים

גב' איה חיראדין, ממונה על החינוך הדרוזי

ד"ר מוחמד אלהיב ממונה על החינוך הבדואי

גב' אלירז קראוס, מנהלת אגף חברה ורוח המזכירות הפדגוגית

תוכן עניינים

1. תוכנית הלימודים

1.1 הוראת אזרחות בחטיבת הביניים

1.2 הוראת אזרחות בחטיבה העליונה

1.2.1 נושאי ליבה ואשכולות בחירה להיבחנות חיצונית

- נושאים מחייבים
- בחינת הבגרות- טבלת סמלי שאלון בחינת הבגרות
- הנחיות למבחנים מותאמים
- הנחיות להגשת בקשה לבחינת בית ספרית במקרים חריגים
- הנחיות להגשת בקשה לבחינה בית ספרית במקרים של כבדי שמיעה
- בחינות לאקסטרנים ונבחני משנה
- למידה והערכה מעורבת
- 1.2.2 הערכה חלופית- מטלת ביצוע
- 1.2.3 עולים חדשים
- 1.2.4 תכנית תמ"ר (תוכניות ממירות בגרות) באזרחות
- 1.2.5 כתיבת עבודות גמר באזרחות 5 יח"ל
- 1.2.6 תכנית אידיאה
- 1.2.7 הרחבה / הגבר 5 יח"ל באזרחות
- 1.2.8 כיתות ייחודיות ביחידות ההגבר

2. פיתוח מקצועי

2.1 פיתוח מקצועי - השתלמויות

2.2 רישיון הוראה

3. סיורים לימודיים באזרחות

3.1 סיורים לימודיים במרכזים הדמוקרטיים

3.2 סיורים לימודיים בכנסת

תוכנית הלימודים

תכנית הלימודים באזרחות היא תכנית משותפת למערכת החינוך על מגזריה: הממלכתית, הממלכתית דתי, הערבי, הדרוזי והבדואי. התוכנית מבוססת על הדגשת אופייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, מהי דמוקרטיה? הכרה ולימוד של הערכים, העקרונות והמאפיינים של המשטר הדמוקרטי, המשטר במדינת ישראל ואתגר החיים המשותפים.

1.1 הוראת אזרחות בחטיבת הביניים

במהלך שנת הלימודים הקרובה מתוכננת כתיבת תכנית לימודים חדשה לחטיבת הביניים וכן כתיבת יחידות הוראה המותאמות לתכנית זו אשר יעשירו וינגישו למורים את הוראת האזרחות.

בשלב זה אנו ממשיכים עם תכנית הלימודים הקיימת בחטיבת הביניים, אך השנה בשל המצאות נגיף הקורונה ואי הוודאות לגבי שיגרת הלימודים, המורה יתמקד במספר נושאים מתוך תכנית הלימודים על פי המבנה המצורף:

נושאי הלימוד לחט"ב על פי תוכנית ההלימה לשנת תשפ"א

הנושאים המסומנים בירוק הם נושאי חובה שיש ללמד (בהיקף של 24 שעות) וכן המורה יבחר נושאים נוספים (בהיקף של 16 שעות) משאר נושאי תכנית הלימודים (ליבה או העמקה, לבחירת המורה). עם זאת, לשיקול דעתו של המורה ועל פי הזמן שיעמוד לרשותו, מומלץ ללמד גם נושאים שירדו במיקוד בשל חשיבותם הרבה.

למידה והערכה מעורבת לחטיבת הביניים

את שנת הלימודים תש"פ סיימנו לא מזמן מתוך התגייסות ומאמץ לבנות ללא התראה מוקדמת מהלך של למידה מרחוק והתמודדות עם מציאות משתנה בצל הקורונה. רצינו שוב להביע את הוקרתנו לכולכם על העבודה המאומצת, ההתגייסות, היצירתיות והנכונות הרבה שהפגנתם תוך כדי תנועה, במאמץ לייצר עבור התלמידים שגרת למידה אפשרית בנסיבות המורכבות.

כעת כשאנו בפתחה של שנת הלימודים תשפ"א, אנו מודעים לכך שמה שהיה כרוך במאמץ של סיום שנה, הופך להיות אתגר שיהיה פרוס על פני השנה כולה, וכולנו מגיעים לשנת הלימודים בתחושה של אי וודאות ביחס לרצף השנה והאתגרים שילוו אותנו במהלכה.

שגרת הלמידה המסורתית שלנו תופר ללא ספק במהלך השנה ונידרש כולנו להגמיש את עבודתנו ולהמשיך להיות יצירתיים בתהליכי ההוראה והלמידה שנקיים. על מנת לסייע לכם בהגמשת העבודה אנו מציגים במסמך זה הצעה לתכנון ההוראה הלוקחת בחשבון צמצום של היקפי הלמידה במהלך השנה ושינויים שידרשו בהתאם למציאות של מעבר מלמידה פנים אל פנים ללמידה מרחוק וחזרה.

בהצעה זו אנו מבקשים לסייע לכם בבחירת תכני הלימוד במהלך השנה, ובהצעות להוראה ולמידה מקוונת של תכני הלימוד הללו בדרכים מיטביות.

חשוב לציין כי דווקא כאשר לא ברור היקף הלמידה משבוע לשבוע, נדרש עוד יותר לוודא כי מה שנלמד יאפשר לתלמידים להעמיק בתחום הדעת ויהיה מבוסס גם על הקניית מיומנויות למידה ותרגולן.

לפניכם טבלת מיקוד ההוראה והלמידה בחטיבת הביניים, המבוסס על ההנחה שניתן יהיה ללמד כ-70% מהתכנים הנלמדים בשנת לימודים רגילה. הטבלה היא הבסיס לעבודת התכנון והתאמתה לצורכי בית הספר והתלמידים שלכם. בטבלה אנו מציעים מבחר של חומרי הוראה המתאימים גם להוראה מרחוק. נמליץ על עיון מחודש גם בתכנית הלימודים לצורך בחירה והתאמה של התכנים.

[הערכה חלופית המשלבת הוראה בכיתה והוראה מקוונת](#)

[ספרי הלימוד המאושרים בחט"ב](#)

יחידות הוראה למורי חטיבות הביניים:

במקביל לכתיבתה ואישורה של תוכנית לימודים חדשה לחטיבת הביניים ובמטרה לסייע למורי חטיבות הביניים לבנות שיעורים מרתקים ומשמעותיים אנו מתכננים כתיבת יחידות הוראה, בנושאי הלימוד בחטיבות הביניים, הכוללות הקניית ידע ומיומנויות לצד התייחסות להיבטים הערכיים העולים מנושאי הלימוד השונים. היחידות כוללות מגוון הצעות לפתיחת השיעור, מגוון הצעות לניהול השיעור וכן הצעות לסיכום השיעור ומטלות הערכה. היחידות בנויות סביב שאלות גדולות המהוות ציר מארגן לבניית השיעור המשמעותי. לרשות המורים נציע 3 שאלות גדולות בכל יחידת לימוד, והמורים הם שיבחרו את הציר המארגן הקרוב אליהם, פעילות הפתיחה, מהלך השיעור, סיכום והערכתו.

לשאלות ולסיוע ניתן לפנות למדריכה הארצית לחטיבות הביניים עינת דן einatdan5@gmail.com

1.2. הוראת אזרחות בחטיבה העליונה

[תכנית הלימודים המותאמת לחט"ע](#) כוללת שלושה מרכיבים:

1. נושאי ליבה ואשכולות בחירה להיבחנות חיצוניות.
2. נושאים (צבועים בירוק) להרחבה והעמקה הנעשית על פי שיקולי הדעת של המורים ובהתאם למאפייני בית הספר.
3. מטלת ביצוע להערכה בית ספרית.

[ספרי הלימוד המאושרים לחטיבה עליונה](#)

1.2.1 נושאי ליבה ואשכולות בחירה להיבחנות חיצוניות

נושאים מחייבים

תחום הדעת אזרחות הינו תחום מרכזי וחשוב עבור חינוך תלמידינו. עם זאת, המציאות של מגיפת הקורונה, מחייבת אותנו להיערך באופן שונה מתוך הבנה כי לא נוכל לקיים הוראה-למידה-הערכה כבשגרה ועל כן, אנו נאלצים באופן חריג וחד פעמי להוריד מחומר הלימוד שנקבע בתוכנית הלימודים. המשימה קשה ולא פשוטה, אך ההבנה כי טובת תלמידינו בעת הזו היא העומדת לנגד עינינו. בתקווה כי נחזור כולנו לשגרה ברוכה וללמידה מיטבית.

הפיקוח על הוראת האזרחות, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך

רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603599, פקס 02-5603580

משרד החינוך – وزارة التربية والتعليم
 המזכירות הפדגוגית – السكرتارية التربوية
 אשכול חברה ורוח - عنقود المجتمع والانسان
 הפיקוח על הוראת האזרחות – التفتيش على تعليم المدنيات

עם זאת, לשיקול דעתו של המורה ועל פי הזמן שיעמוד לרשותו, מומלץ ללמד גם נושאים שירדו במיקוד בשל חשיבותם הרבה.

נושאי הלימוד המחייבים להיבחנות הם על פי מסמך ההלימה של [תוכנית הלימודים המעודכנת תשע"א](#) ומפורטים [במיקוד על-פי כלי העזר](#) וכן [בשפה הערבית](#) או לנוחיותכם גם [הנוסח שפורסם ע"י אגף הבחינות](#) המעודכן לשנה"ל תשפ"א.

לאור בקשותיכם בנושא האשכולות, הוספנו השנה בכלי העזר פירוט של המושגים הנדרשים ללמידה בכל אשכול, כולל הפניות לעמודים בספרי הלימוד. **חשוב להדגיש, כי האשכולות אינם מנותקים מנושאי הליבה, ועל-כן, יש מושגים הנלמדים בליבה אך הם נדרשים להבנה כוללת ומעמיקה באשכול.**

אנו מבקשים להדגיש בהוראת האזרחות את חשיבותה של למידה מבוססת על הבנה. תהליכי הוראה-למידה-הערכה באזרחות מתבססים על עקרונות [תכנית הלימודים ומטרותיה](#) (תשס"ב 2002 ועדכון תשע"א 2011). ביניהן: הבנה ויישום של מושגי היסוד בהקשרים שונים, הבנת מורכבותה של המערכת הפוליטית והחברתית בישראל, יכולת ניתוח מקורות ועיבוד מידע (זיהוי, מיון, השוואה, ניתוח, מציאת הקשרים), יכולת הבחנה בין עובדות ודעות, נקיטת עמדות בנושאים שונים וניסוחן בתוך דיון, ועוד.

בחלקים רבים בבחינת הבגרות נדרשים התלמידים לזיהוי של מושגים והצגתם תוך הבנת המושגים ויישומם באירועים שונים. התלמידים יוכלו להסביר ולהציג את המושגים ורכיביהם על פי המופיע בספרי הלימוד ו/או מחוון המושגים העומד לרשות המורה. כמו כן התלמיד יוכל להשתמש במילים נרדפות ובלשונו בתנאי שיציג את המושג ורכיביו כנדרש.

ניתן לראות הפניות [למספרי עמודים בספרי הלימוד](#) המציינים ומסבירים את מושגי המחון.

לתשומת לבכם - אם יש תכנים מחייבים לבחינה החיצונית אשר אינם מופיעים או אינם מעודכנים בספר הלימוד בו הנכם משתמשים, יש להשלים מתוך פרסומי הפיקוח הנמצאים באתר מפמ"ר ולהביאם לידיעת התלמידים.

קישור למד"לים ניתן למצוא [כאן](#).

בחינת הבגרות- טבלת סמלי שאלון בחינת הבגרות

שם השאלון	סמל שאלון
סמל שאלון ראשי	34280
בחינה ראשית - חיצונית 80% (אינטרנים, נבחני משנה, אקסטרנים)	34281
מבחן השלמה לאקסטרנים ונבחני משנה 20%	34282
מטלת ביצוע- מטלה פנימית לאינטרנים ועולים חדשים 20%	34283
מבחן עולים - חיצוני 80% (אינטרנים, נבחני משנה, אקסטרנים)	34284

34272	מבחן השלמה לאקסטונים ונבחני משנה עולים 20%
34381	יחידות ההגבר - מבחן מפמ"ר - 70% חברה וכלכלה + דת ומדינה/החברה הערבית והדרוזית
34383	יחידות ההגבר - יחידת מיזם 30%
34382	יחידות ההגבר- מבחן השלמה לאקסטונים ונבחני משנה 30%

[למבנה הבחינה והנחיות כיצד לענות על הבחינה](#)

[להתאמות לפי השאלונים השונים - באתר מפמ"ר](#)

הנחיות למבחנים מותאמים

הנחיות להגשת בקשה לבחינה בית ספרית במקרים חריגים

הנחיות להגשת בקשה לבחינה בית ספרית במקרים של כבדי שמיעה

*המדריכה האחראית בתחום מהמגזר היהודי: גב' איריס אלטרגוט

כתובת מייל: irisgot1@gmail.com טלפון: 0509121307

*המדריכה האחראית בתחום מהמגזר הערבי: גב' ג'נאן דניאל

כתובת מייל: janandaniel@gmail.com טלפון: 0522694361

בחינות לאקסטונים ונבחני משנה

תלמידים אקסטוניים ונבחני משנה נדרשים לגשת לשתי בחינות חיצוניות:

1. בחינה הזוהר לבחינה של התלמידים האינטרניים שמשקלה 80% - סמל שאלון 34281

2. בחינה חיצונית נוספת שמשקלה 20% - סמל שאלון 34282 (אין מיקוד לבחינה זו).

למידע על בחינות במסלול האקסטוני

הערה - נבחני משנה אשר יש להם את אחד מרכיבי הציון מהעבר (מבחן 80% או מטלת ביצוע) ידרשו להשלים רק את החלק החסר ו/או לחזור רק על השאלון אותו הם רוצים לשפר.

למידה והערכה מעורבת לחטיבה עליונה

את שנת הלימודים תש"ף סיימנו לא מזמן מתוך התגייסות ומאמץ לבנות ללא התראה מוקדמת מהלך של למידה מרחוק והתמודדות עם מציאות משתנה בצל הקורונה. רצינו שוב להביע את הוקרתנו לכולכם על

הפיקוח על הוראת האזרחות, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך

רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603599, פקס 02-5603580

משרד החינוך – وزارة التربية والتعليم
המזכירות הפדגוגית – السكرتارية التربوية
אשכול חברה ורוח – عنقود المجتمع والانسان
הפיקוח על הוראת האזרחות – التفتيش على تعليم المدنيات

העבודה המאומצת, ההתגייסות, היצירתיות והנכונות הרבה שהפגנתם תוך כדי תנועה, במאמץ לייצר עבור התלמידים שגרת למידה אפשרית בנסיבות המורכבות.

כעת כשאנו בפתחה של שנת הלימודים תשפ"א, אנו מודעים לכך שמה שהיה כרוך במאמץ של סיום שנה, הופך להיות אתגר שיהיה פרוס על פני השנה כולה, וכולנו מגיעים לשנת הלימודים בתחושה של אי וודאות ביחס לרצף השנה והאתגרים שילוו אותנו במהלכה.

שגרת הלמידה המסורתית שלנו תופר ללא ספק במהלך השנה ונידרש כולנו להגמיש את עבודתנו ולהמשיך להיות יצירתיים בתהליכי ההוראה והלמידה שנקיים. המאמץ גדול עוד יותר לאור העובדה כי עלינו ללמד לאורך השנה כולה ולהעריך לתהליכי היבחנות שיהיו כולם מבוססים על עבודה עם התלמידים מקרוב ומרחוק גם יחד. הלמידה וההיבחנות כרוכים שניהם בתכנון מחודש ומותאם המצב בו אנו פועלים.

על מנת להעריך לעבודה מעורבת של למידה פנים אל פנים ולמידה מרחוק, מופיעות במסמך זה הצעות לתכנון ההוראה הלוקחות בחשבון צמצום של היקפי הלמידה במהלך השנה ושינויים שידרשו בהתאם למציאות של מעבר מלמידה פנים אל פנים ללמידה. לרשותכם טבלה המרכזת את חומרי ההוראה על פי נושאי הלימוד ובהתאם למיקוד לשנת תשפ"א. הטבלה מפרטת את הנושאים הנלמדים, המלצות לגבי התאמת הנושא ללמידה פנים אל פנים ולמידה מרחוק, מגוון השידורים, מצגות מלוות, משימות מקוונות וכן שאלות בגרות לפי נושאי הלימוד. מענים אלו מהווים עבורנו חלון הזדמנויות לעיצוב ההוראה והפדגוגיה, ומאפשרים המשך למידה גם במצבי חירום.

לאורך השנה כולה נעמוד לרשותכם, עם צוות ההדרכה וכן באמצעות קורסי פיתוח מקצועי, על מנת לסייע לכם בהוראה מיטבית, בביסוס למידה ובשימוש בדרכי הערכה ראויות ומהימנות.

[למידה והערכה מעורבת](#) (המסמך יתעדכן כל העת).

1.2.2 הערכה חלופית- מטלת ביצוע

מטלת ביצוע מהווה הערכה חלופית בית ספרית בהיקף של 20% (סמל שאלון 34283).

ניתן לבנות מטלת ביצוע על כל אחד מהנושאים בתוכנית הלימודים. **מטלת הביצוע** מבוססת על יסודות המקצוע ולכן ניתן להוביל תלמידים לכתיבת מטלת ביצוע החל מאמצע השנה הראשונה להוראת אזרחות לבגרות.

מטלת הביצוע באזרחות היא הזדמנות מיוחדת ללמידה משמעותית. ה"אני מאמין" החינוכי- ערכי שעל פיו נבנתה מטלת הביצוע רואה במטלה כלי שיעזור לתלמידים להבין את תפקידם כאזרחים במדינה ובחברה.

הנחיות מיוחדות לשנת תשפ"א:

בשל המצב וההבנה כי שנה זו היא שנה מיוחדת, הוחלט על הנחיות מקלות בחלק של הסקירה הספרותית. בחלק זה, כל תלמיד יידרש להציג מקור מידע אחד, לסכם אותו במספר שורות (עם מראה מקום). יהיה עליו להציג מושג רלוונטי ולקשרו למקור המידע.

הוראות אלו מחליפות את הדרישה למיזוג המידע.

בקרה:

בתי הספר שיעלו במדגם הבקרה יקבלו על כך הודעה למייל עד יום א', ו' באייר תשפ"א, 18.4.21.

הפיקוח על הוראת האזרחות, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך
רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603599, פקס 02-5603580

להלן הוראות מפורטות על תהליך הבקרה:

- העבודות צריכות להיות מוכנות בבית הספר בתחילת חודש אפריל (עם החזרה מחופשת הפסח, 6/4/21).
- על רכז האזרחות ליצור קשר עם הבקר מטעם הפיקוח על הוראת האזרחות (פרטי ההתקשרות של הבקר יופיעו במייל) על מנת לתאם מועד לבקרה.
- בתי הספר ידרשו להעביר לבקר **טבלה** עבור **כל כיתה בנפרד** ובה רשימת קבוצות התלמידים, סוג מטלת הביצוע, נושאי העבודה, מחוון ציינון וציוני התלמידים. לאחר שליחת הטבלה, הבקר יעדכן אילו עבודות עליהם לשלוח אליו לעיון לפני המפגש.
- במהלך חודש מאי יגיעו הבקרים מטעם הפיקוח לבתי הספר לבקרה על מטלות הביצוע.

[להנחיות על מטלת הביצוע באתר מפמ"ר](#)

תזכורת - דיווח ציוני מטלות הביצוע יהיה באמצעות שימוש באפליקציה. המורה יקבל הודעה עם קישור לטלפון הנייד וזאת רק לאחר שרכז הבגרויות הזין ושייך במערכת השילובית את הכיתות והמורים.

יש לדווח ציונים עד לתאריך האחרון לדיווח ציונים פנימיים על-פי הנחיות אגף הבחינות, אשר תפורסמה בהמשך.

1.2.3 עולים חדשים

[הנחיות לבחינת העולים על-פי המיקוד](#) לשנת תשפ"א ולמטלת הביצוע לעולים חדשים.

ניתן להיעזר בחומרים המפורסמים בחוזר זה תחת למידה מעורבת עבור חטיבת הביניים וחטיבה עליונה.

תלמיד עולה חדש יכול לבחור להגיש מטלת ביצוע המיועדת לכלל התלמידים או [מטלת ביצוע המיועדת לעולים חדשים](#).

לתשומת לבכם: תלמידים עולים חדשים שבוחרים לגשת לתוכנית הרגילה יהיו זכאים לקבל את נקודות הבונוס בבחינה בלבד בהתאם למפורט בחוזר מנכ"ל. כתיבת מטלת ביצוע אינה מזכה את התלמיד בנקודות בונוס נוספות.

ספר הלימוד לעולים חדשים:

אזרחות – האתגר / ניסן נווה/ הוצאת מט"ח.

עד להוצאת חומרי הוראה מלאים ומתאימים נוספו בבחינת העולים מספר הפניות לספר הלימוד להיות אזרחים בישראל – במדינה יהודית ודמוקרטית/ ורדה אשכנזי, בלהה אלפרסון, תמיר דובי, דגה שטרקמן, משרד החינוך, המזכירות הפדגוגית תשע"ו.

[מבחן מותאם לעולים חדשים](#).

1.2.4 תכנית תמ"ר (תוכניות ממירות בגרות) באזרחות

תכנית תמ"ר אזרחות היא תכנית המקדמת הוראה - למידה - הערכה של תכנית הלימודים הקיימת בדרכים ייחודיות של חלופות הערכה. תכנית תמ"ר ממירה את חובת ההיבחות בבחינת הבגרות החיצונית בהיקף של שתי יח"ל (גם היבחות וגם מטלת ביצוע) בתהליך

הפיקוח על הוראת האזרחות, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך

רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603599, פקס 02-5603580

למידה סדור ומובנה במספר מסלולים - עבודת חקר, מיזם, חלוצי הערכה, לומד עצמאי. הלמידה במסגרת תמ"ר מקדמת העמקה בחומר הלימוד, כישורי למידה עצמאיים ומיומנויות חקר וחשיבה מסדר גבוה. התוכניות במסלולים השונים מותאמות לצורכיהם השונים של בתי הספר, והן מבוססות על תפיסת עולם חינוכית ייחודית המקדמת למידה משמעותית.

הצטרפות והפעלה של התוכנית, מותנת בעמידה בתנאי הסף המנהליים שנקבעו על ידי האגף לחינוך על יסודי (הכרה, שק"ד, ציונים), קבלת אישור מינהלי של אגף א לפיתוח פדגוגי במזכירות הפדגוגית ואישור פדגוגי של מפמ"ר אזרחות.

[לקריאת הנוהל להערכה חיצונית של התכניות](#)

הנחיות מיוחדות לשנת תשפ"א

[מיקוד חומר הלמידה לשנת תשפ"א במסלולי החקר ומיזם החקר](#)

להיכרות עם התכניות השונות: [תוכנית תמ"ר אזרחות](#) באתר

צוות מדריכי תוכנית תמ"ר :

תמיר לוי-סבג - מדריך מרכז תכניות תמ"ר 050-4551477 levyt10@walla.com

נעמה סורקיס-קוניץ: מדריכת לומד עצמאי וחלוצי הערכה -052-6176641 naamask@gmail.com

שרית אלוני - מדריכת חלוצי הערכה 054-4413370 saritaloni@gmail.com

1.2.5 כתיבת עבודת גמר באזרחות 5 יח"ל

כתיבת עבודת גמר באזרחות היא משימה לימודית משמעותית וייחודית בדגש מחקרי. המאפשרת לתלמיד/ה התמודדות מעמיקה ומאתגרת ועיסוק בסוגיה שהיא מעבר לגלמד בבית - הספר ובתכנית הלימודים והבחינות. לשם הכנת העבודה מתבסס התלמיד/ה על ידע מדעי עדכני בתחום הדעת, דרכי מחקר ודרכי עבודה מדעיים. זאת בליווי ובהדרכה של מנחים חוקרים ואנשי מדע.

עבודת הגמר באזרחות היא בהיקף חמש יחידות לימוד ויכולה להיחשב כמשימת היבחנות נוספת ל- 2 יח"ל החובה (עבודת גמר לא צמודה) או משימה המחליפה את חובת ההיבחנות במקצוע (עבודת גמר צמודה).

[לאתר הפיקוח על עבודות-הגמר.](#)

[הנחיות לכתיבת הצעת מחקר לעבודת גמר באזרחות ומחוננים.](#)

פרטים נוספים: תמיר לוי סבג – מדריך לעבודות גמר באזרחות levyt10@walla.com

נייד: 0504551477

1.2.6 תכנית אידיאה

מרכז מדעני העתיד מפעיל בשיתוף עם משרד החינוך - האגף למחוננים ומצטיינים מספר תוכניות למצטיינים: תוכנית אודיסאה ותוכנית אלפא למצטיינים בתחומי המדעים ותכנית אידיאה לתלמידים מחוננים ומצטיינים, המגלים עניין וסקרנות בתחומי מדעי הרוח, החברה

הפיקוח על הוראת האזרחות, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך

רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603599, פקס 02-5603580

והאומנויות. התכנית מעניקה חשיפה לעשייה אקדמית-מחקרית ברמה גבוהה, להתנסות ביישום מיומנויות חקר, לפיתוח חשיבה ביקורתית, לקריאה וכתובה ברמה גבוהה ולהבנת מורכבותם של תהליכים היסטוריים-חברתיים, פוליטיים, כלכליים ותרבותיים.

במסגרת התכנית התלמידים כותבים עבודת מחקר בתחומי מדעי הרוח, החברה והאומנויות בליווי אישי של מומחה מן האקדמיה. עבודת המחקר מוכרת על ידי משרד החינוך כעבודת גמר ברמה מוגברת (5 יח"ל). כתיבת עבודת המחקר היא הזדמנות להעצמה ולהתפתחות אישית בתהליך מאתגר וארוך טווח.

תלמיד הבוחר במסלול של עבודת גמר בלתי צמודה באזרחות - לומד 5 יח"ל באזרחות, וניגש לבחינת בגרות ב- 5 יח"ל באזרחות - זכאי ל - 10 יח"ל (5 יח"ל בבחינת הבגרות ועוד 5 יח"ל על העבודה).

תלמיד הבוחר במסלול של עבודת גמר צמודה באזרחות - לומד 5 יח"ל אזרחות בבית הספר, עליו לעמוד במטלות בית הספר, יהיה זכאי לפטור מבחינת הבגרות החיצונית - זכאי ל - 5 יח"ל.

אנו מעודדים בתי ספר להציג בפני התלמידים המצטיינים את האפשרות לפנות ללימודי הגבר ולשלב בהם הצטרפות לתוכנית אידיאה. בנוסף לכך חשוב להציע גם לתלמידים הבוחרים במגמות מדעיות לנסות ולהרחיב אופקים באמצעות עמידה באתגר של לימודים בתוכנית אידיאה.

למי מיועדת התכנית?

תכנית אידיאה מיועדת לתלמידים מחוננים ומצטיינים. ההשתתפות בתכנית היא במהלך הלימודים בכיתות י'-י"א. ההרשמה בהיות התלמיד בכיתה ט'.

מידע נוסף על התכנית ואופן המיון אליה, ניתן למצוא באתר מרכז מדעני העתיד:
www.madaney.net

ולסרטון על התוכנית - <https://www.youtube.com/watch?v=i1vfQkDHFCU>

1.2.7 הרחבה/ הגבר 5 יח"ל באזרחות

ניתן להרחיב את לימודי החובה באזרחות ל- 5 יחידות לימוד כמגמת אזרחות, אשר תורמים לחינוך אזרחי והנהגה ערכית של בני הנוער. תכני ההוראה מטפחים חשיבה ביקורתית, אחריות ציבורית ורגישות חברתית. תלמידי המגמה משתתפים בפעילויות ייחודיות.

במסגרת תוכנית הלימודים התלמידים לומדים שלוש יחידות נוספות: הערכה חלופית, מבחן מפמ"ר חיצוני ויחידת מיזם.

פתיחת מגמה חדשה מותנית באישור מפמ"ר.

הנחיות מיוחדות לשנת תשפ"א

- הדגשים ומיקוד החומר לנבחנים האינטרנים, יועברו ישירות למורים באמצעות המדריכה הארצית.

- מיקוד לנבחנים האקסטרנים בשאלון 34381

• [מיקוד לנבחנים האקסטרנים בשאלון 34382](#)

1.2.8 כיתות ייחודיות ביחידות ההגבר

קיימות מגמות על אזוריות ביחידות ההגבר במספר ערים בארץ.
לכל שאלה בנושא יחידות וכיתות ההגבר ניתן לפנות למדריכה הארצית המרכזת נושא זה:
אלישבע כהן: e7cohen@gmail.com

2. פיתוח מקצועי

2.1 פיתוח מקצועי- השתלמויות

המציאות מעמידה בפנינו הזדמנות נפלאה להתנסות בהוראה מעורבת, שפירושה שילוב של אופני למידה שונים בתהליך הלמידה, שעיקרם מפגשי פנים אל פנים, מפגשים סינכרוניים ומפגשים א-סינכרוניים.

במהלך הפיתוח המקצועי לשנת תשפ"א נעסוק בהוראה זו תוך מתן כלים, ידע ומיומנויות.
[יש לעקוב אחר הפרסומים.](#)

חשוב לציין, כי לצורך קבלת רישיון הוראה, יש להשלים קורס מתודיקה בהיקף של 60 ש'. לשם כך יש להשתלם בשתי השתלמויות המאושרות על-ידי הפיקוח על הוראת האזרחות.

לתשומת לבכם, מורה המעריך בחינות בגרות נדרש להשתלם אחת לשנתיים. ההכרה בהשתלמויות תהיה רק מתוך מאגר ההשתלמויות הנ"ל.

לפרטים ושאלות ניתן לפנות לזיו פרי המדריכה הממונה על הפיתוח המקצועי :
ziv@zaurus.co.il

2.2 רישיון הוראה

רישיון ההוראה הוא שמתיר למורה לעסוק במקצוע ההוראה במערכת החינוך בישראל. קיימים מספר תנאים למתן רישיון הוראה באזרחות המפורטים בחוזר מנכ"ל סד/2 (א) [ובאתר מפמ"ר.](#)

לשאלות נוספות, ניתן לפנות לגב' מירב פירו- יצחק (הממונה על הרישיונות בכל תחומי הדעת) - תחום תנועת עובדי הוראה רישוי והסמכה, טלפון: 0733935101 דוא"ל: meravpi@education.gov.il
או למדריכת אזרחות, גב' איריס אלטרגוט: irigot1@gmail.com

3. סיורים לימודיים באזרחות

3.1 סיורים לימודיים במרכזים הדמוקרטיים

לאנשי חינוך המעוניינים להזמין סיורים לתלמידים במרכזים הדמוקרטיים: עקב שינוי המפעיל הקיים הסיורים במרכזים הדמוקרטיים לא יתקיימו עד לתחילת הפעילות על ידי מפעיל חדש. לאור האמור לעיל, ניתן להירשם במערכת ההזמנות ולהזמין סיורים לשנת הלימודים תשפ"א החל מחודש נובמבר 2020. לפרטים ניתן לפנות ל:

משרד החינוך - המטה לחינוך אזרחי

עידית לטמן בכר idit.court@gmail.com 052-5013366

3.2 סיורים לימודיים בכנסת

עקב התפשטות נגיף הקורונה בישראל ולנוכח הערכת מצב שהתקיימה בכנסת הוחלט על דחיית פתיחת ההרשמה לסיורים במשכן הכנסת לשנת תשפ"א עד להודעה חדשה.

צוות מרכז המבקרים מפתח בימים אלו סיורים מקוונים חלופיים לכמה קבוצות גיל ובמגוון נושאים.

לבירור מועד פתיחת הרישום ולפרטים על הסיורים המקוונים שבדרך אנא עקבו אחר המידע המתפרסם באתר הכנסת:

<https://main.knesset.gov.il/Activity/Visit/Pages/default.aspx>

בכל דבר ועניין,

חופשה נעימה וחזרה מוצלחת ובטוחה לשנת הלימודים הבאה,

בברכה,

עינת אוהיון

מפמ"ר אזרחות

וכל צוות ההדרכה העומד לרשותכם